

konceptijo Evrope regij, skozi najrazličnejše načine sodelovanja z grupacijo dežel Alpe-Jadran – in še kako drugače. Reči moram, da sem to težnjo po združevanju Evrope ali po odpiranju v Evropo, ta novi duh, ki veje v Evropi, na svojstven način doživljal, ko sem se v nekaj zadnjih mesecih lahko udeleževal zanimivih razprav s kolegi sociologi v Avstriji: dejal bi, da z izrednim zanimanjem spremljajo ta dogajanja ter naravnost strastno iščejo metode in poti – tudi svoje specifično mesto in vlogo – za povezovanje in sodelovanje z neposrednim okoljem – s Češko, Slovaško, Madžarsko in seveda Slovenijo.

Sodim, da bo imela tako pomembna tema, ki jo tu načenjate, ustrezen publicistični odmev ter da bo kasneje doživela tudi strokovno elaboracijo v taki obliki, s kakršno so se uvodničarji današnje razprave pojavili v zadnji številki Teorije in prakse. V razpravi vam želim veliko uspeha.

STANE JUŽNIČ

Nekaj nastavkov za razpravo

V dekanovi uvodni besedi vidim zagotovilo našega bodočega sinhronega delovanja, vidim tudi priznanje ekipi, ki je to okroglo mizo pripravila, in spodbudo za vas, ki s tem postajate ne samo sodelavci revije, ampak tudi fakultete. To istenje med revijo in fakulteto mi je bilo vedno všeč in nova uredniška ekipa si je to srčno želela.

Kot današnjo nalogo smo si zadali, da si povemo, kaj je Evropa, kaj pomeni njena integracija in kaj je Evropa v svetu, v katerem se dogajajo mnogi drugi procesi, v katerih je Evropa pričujoča in včasih tudi iz njih izključena. Prav tako moramo razmišljati o globalnih relacijah tudi v drugih smereh, denimo na relaciji razvitosti in nerazvitosti.

Nekateri, ki smo pričujoči na tej okrogli mizi, smo imeli prednost in so nam prispevke že objavili. V svojem sem si zakoličil izjemno široko področje obravnave Evrope, z željo po sintezi, ki naj bi imela diahronične in sinhronične razsežnosti. Pri tem sem po svoji stari navadi kaj malo upošteval disciplinarne meje.

Da bi bil prispevek tudi v tej razpravi navzoč, naj na zelo kratek in skrajno pozemalni način omenim le tiste točke, ki bi jih rad predstavil kot teme za razpravo:

Prvič. Konec je bipolarnosti, utemeljene na prepadu med vojaškimi bloki in v zazidavi različnih gospodarskih sistemov. Dve dominantni supersili, ki sta si delili hegemonijo, sta opustili svoje vloge prav v Evropi.

Drugič. Najvidnejši signal nove stvarnosti je dokaj nenaden in v marsičem nepričakovan razpad sistemov realnega socializma. Je pa prav ta razkroj postavil v ospredje konkretna vprašanja evropske integracije.

Tretjič. Združevanje Nemčije bistveno lahko spremeni vzpostavljena ravnovesja. Hkrati pa se položaj Evrope v svetu preveša v njegovo tripolarnost (Združene države Amerike, Japonska, Evropa). Ta tripolarnost bo temeljila na gospodarskem tekmovanju in njegovi izidi se lahko nakazujejo, ni jih pa mogoče predvidevati.

Četrtič. Ostaja temeljna razpoka med razvitimi in nerazvitimi, slednji z izjemo delov Azije še naprej v razvoju zaostajajo. Še posebej je akuten primer Afrike. V »prazne prostore«, ki nastajajo, ker se umikata svetovna hegemonia (Združene države Amerike in Sovjetska zveza) iz vsestranske pričujočnosti v globalnem smislu, pa znajo vdreti lokalni subimperializmi in tako nastajati nova vojna in sploh konfliktna žarišča, katerih mednarodna skupnost ne zna obvladovati.

Petič. Svet pa je postal enoten in vse se tiče vsakogar. Ta mondalizacija napredka in nazadovanja nas sooča s potrebo po novi miselnosti in novih mehanizmi sodelovanja. Pa tega še ni. Obilo je retrogradnega tavanja v raznih fundamentalizmih in, postavimo, kakem postmodernizmu. Ob tem pa smo priča nerešljivosti nacionalnega vprašanja in kažejo se konture novih ideoloških konfliktov.

ZDRAVKO MLINAR

Sociološki pogled na integracijske procese v Evropi

Predvsem bom izpostavil sociološki pogled na integracijske procese v Evropi. V množici gradiva, ki se pojavlja v zadnjem času, lahko identificiram zelo različne pristope: Evropo lahko obravnavamo v klasičnem geografskem smislu kot teritorialno enoto; danes prevladujejo razprave, ki se osredotočajo na njeno institucionalno in politično strukturo; osrednjo pozornost namenjajo gospodarskim vidikom, npr. Evropi kot skupnemu tržišču; nadalje gre za Evropo kot kulturno identiteto; za Evropo z vidika infrastrukturnega omrežja. Lahko bi govorili tudi o Evropi kot nekakšnemu odzivu na izzive od zunaj, zlasti s strani Amerike in Japonske. To pomeni, da se evropska identiteta oblikuje (tudi) v smislu »tangencialne koalicije«, tj. koncepta, ki sem ga že pred časom predstavil v tem smislu, da gre za povezovanje kot odziv na težnjo k dominaciji od zunaj.

Kar me ob vsem tem kot sociologa moti, je to, da je prav sociološki vidik močno zapostavljen. Čudim se, da – ob izraziti vključenosti ekonomije, političnih znanosti, zlasti študija mednarodnih odnosov, prava idr., naletimo na zelo maloštevilna sociološka preučevanja. To posredno pomeni, da pogrešam teoretsko bolj podkovan pristop k pojasnjevanju tega predmeta, ki bi nam nakazoval določnejšo razvojno usmeritev in selektivnost. Sedaj pa imamo opravka z vse večjo količino deskriptivnega gradiva, ki s časovno distanco hitro izgublja na pomenu, temeljne razsežnosti pa ostajajo neidentificirane. V tem smislu se mora sociolog distancirati od obstoječe prakse.

Ne moremo se omejiti na spremembe od trenutka, ko so se začela organizirana prizadevanja za oblikovanje Evropske skupnosti. Sociološko relevantne so že prejšnje zgodovinske izkušnje, npr. stare habsburške monarhije, v okviru katere smo bili sestavina že dosti širšega evropskega prostora. Kaj smo se naučili ob dejstvu, da je prišlo do njenega razpada, obenem pa se danes, po sedmih desetletjih, ponovno aktualizira vključevanje v (novo, drugačno) Evropo? Integracijskih procesov ne moremo spremljati le v formalno-institucionalnih okvirih, kakršnega predstavlja npr. 12 držav Evropske skupnosti, niti jih ne smemo omejevati na še vedno prevladujoči »state centric model« ali miselnost. Takšen model nam zakriva